

сприяє її комунікативному розвитку та підвищує рівень культури мовлення. Недарма Сократ казав: «Заговори, щоб я тебе побачив». І справді, мова особи виявляє і її культурний код, і рівень її освіченості, і рівень її інтелекту, і естетичний розвиток, і навіть її душевні якості. Тому питання культури української мови і сьогодні на часі, а без зусиль, спрямованих на зміцнення, очищення мови, її культивування, неможливий поступ української нації і української держави. Іван Огієнко, видатний мовознавець, громадський діяч, історик культури, церкви, мови писав, що Україна розпочнеться тоді, коли на переговори до Москви їхатимуть з перекладачем.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антоненко-Давидович Б.Д. Як ми говоримо. К.: Либідь, 1991. 256 с.
2. Мацько Л.І., Кравець Л.В. Культура української фахової мови: Навч. посібник. К.: Вид. «Академія», 2007. 300 с.
3. Огієнко І. Наука про рідномовні обов'язки. Рідномовний Катехизис для вчителів, робітників пера, духовенства, адвокатів, учнів і широкого громадянства. *Слово*. 1991. Ч. 13. Липень. С. 4-5.
4. Сербенська О.А., Волощак М.Й. Актуальне інтерв'ю з мовознавцем. К.: Вид. центр «Просвіта», 2001. 204 с.

УДК 316.73:008

Чорний О.О.

*канд. філос. наук, науковий співробітник
Інституту політичних і етнонаціональних досліджень
ім. І. Ф. Кураса НАН України*

ПОДОЛАННЯ НЕГАТИВІЗМУ В СУСПІЛЬНІЙ СВІДОМОСТІ ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

Погляд спостерігача, який не є безпосередньо залученим до події, або надає оцінку з позицій іншої культури, мало коли правильно визначає сутність того, що відбувається, втім, подекуди такий свіжий, відсторонений погляд дозволяє несподівано вдало помічати окремі риси явища.

Відомий у минулому кінорежисер, а в сучасності – один з провідних ідеологів російської антиукраїнської пропаганди, Карен Шахназаров, в одному з телеестерів на початку березня 2022 р. озвучив несподівані для кремлівської риторики тези – про те, що українська нація єдина й розділити її не вдасться. Ідеологічна зашореність не дозволила йому визначити рушійні сили зазначеного феномену (нібито старання «західних кураторів»), втім, мистецьке мислення влучно «схопило» одну з особливостей українського націотворення: «треба віддати

належне: вони за 30 років, зважаючи на все, взагалі сколотили націю». На відміну від націй старої Європи, які «формувався» і «створювалися» протягом століть природним шляхом у дискурсі розвитку європейської цивілізації і окремих держав, коли наукове поняття нації набувало змісту паралельно з об'єктивним процесом визрівання націй модернового Заходу, українська нація свідомо і цілеспрямовано «сколочувалася» зусиллями пасіонарної частини громадянського суспільства і окремих політичних сил.

Характерні риси та особливості української національної ідентичності стали предметом багатьох наукових досліджень, втім, на одну з них, на жаль, українські науковці майже не звертали уваги.

Науковий співробітник «Atlantic Council», видавець журналів «Businessv Ukraine» і «Lviv Today» Пітер Дікінсон ще у 2017 р. звернув увагу на одну з характерних ознак українського інформаційного простору. На тлі звичних таких «звичних» перешкод українському прогресу, як олігархія, непотизм, корупція, бюрократія, П. Дікінсон викриває «всюдисущого і підступного» ворога – «негатив, що обволікає сприйняття українцями своєї країни» [1]. За слухними, на нашу думку, спостереженнями П. Дікінсона, «більшості іноземців, що проживають в Україні, знайома картина: нескінченні розмови з українськими друзями і колегами, що розглядають прояви оптимізму як чарівну, але дитячу ваду. Завжди чекати гіршого, знаходити шипи на кожній троянді, помічати лише ложку дьогтю – це дуже виснажливе заняття» [Там само]. На прикладі інформаційного супроводу запровадження в Україні безвізового режиму, системи державних закупівель ProZorro, проведення пісенного конкурсу Євробачення П. Дікінсон показує, що практично будь-яка позитивна зміна в Україні пропускається через цинізм і негатив. Підстави, чинники або причини цього загального негативу, зокрема, такі:

- природний механізм самозахисту, заснований на багатостраждальній історії українського народу у радянські часи і перманентних невдачах демократичної та соціально-економічної трансформації суспільства періоду Незалежності;

- історичні травми і втомленість суспільства доповнюються інформаційною політикою окремих українських ЗМІ, яка до російського вторгнення мала по суті диверсійний характер, а також багатьох інших медіа, для яких рейтинги і прибутки за пріоритетом були вищими за соціально-психологічне здоров'я народу: відомо, що сенсації негативного забарвлення найбільше привертають увагу аудиторії;

- українському національному характеру історично властиві такі, зокрема, психологічні риси, як інтровертованість, стриманість, зосередженість на власному внутрішньому світі, підвищена чутливість української душі та її

вразливість. Цікава закономірність, гідна уваги принаймні музичної літератури, полягає у тому, що усі українські пісні-переможці конкурсу «Євробачення» написані в мінорній тональності: «Wild dances» (Руслана, 2004, ля-мінор), «1944» (Джамала, 2016, соль-мінор), «Стефанія» (Kalush Prchestra2022, ре-мінор). Навіть одна з найоптимістичніших українських пісень, «Червона рута» В. Івасюка, та відомий на весь світ «Щедрик» М. Леонтовича також створені у мінорній тональності (до-мінор і ля/мі-бемоль-мінор).

Масштаби воєнних злочинів, скоєних російськими окупантами в Україні, впливають на формування синдрому жертвине тільки у безпосередніх жертв насильства, але й у народу в цілому, обтяжуючи елементи негативізму в суспільній свідомості.

За підсумками онлайн-голосування з питання перейменування київської топоніміки, одну зі станцій Київського метрополітену було запропоновано назвати «Бучанська». Свідоцтва нелюдських страждань і масової загибелі мирних жителів, воєнних злочинів російських військових у місті Буча облетіли весь світ і назавжди залишаться в історичній пам'яті українського народу. Втім, війна продовжується, і поняття «Буча», на жаль, стало збірним. Перетворювати метрополітен на топонімічний некрополь, чи наповнювати майбутню повсякденність українців світлом, надією та оптимізмом – питання делікатне й чутливе, але важливе, оскільки вирішується одноразово й назавжди.

П. Дікінсон звертає увагу на деструктивні наслідки сумного, меланхолічного, надто скептичного світосприйняття: цей негатив служить функції самосправдуваного пророцтва, позбавляє громадянське суспільство необхідного імпульсу для подолання десятиліть інертності, зміцнює позиції тих, хто виступає за бездіяльність і покірність перед неминучістю, заважає прищепленню почуття гордості за свою країну, до того ж це поганий сигнал для міжнародних інвесторів і партнерів.

Воєнний стан суттєво впливає на якісні риси суспільної свідомості і спричиняє нові соціокультурні виклики, на які українська гуманітаристика має запропонувати релевантні варіанти відповідей. Зокрема, актуальною є розробка й впровадження принципово нової парадигми інформаційної політики. Українцям є про що думати й говорити, окрім корупції, катастроф і насилля, та є чим пишатися, а українському національному характеру притаманні також і такі риси, як впертість у досягненні задумів, здорова амбіційність і наполегливість у здійсненні мрій. Національний спротив російській агресії має започаткувати перевагу волі над мрійністю. Та сама цілеспрямованість і свідомість у затвердженні національної ідентичності, про яку йшлося на початку доповіді, мають бути спрямовані, зокрема, на збільшення частки мажорного забарвлення у суспільній свідомості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дікінсон П. Найстрашніший ворог України. URL: <https://nv.ua/ukr/opinion/dikinson/najstrashnishij-vorog-ukrajini-1166830.html> (дата звернення: 19.05.2022)

УДК: 069(477.44):004

Лебідь Т. П.
аспірантка кафедри інформаційної
та соціокультурної діяльності
Західноукраїнський національний університет

ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ СУЧАСНОЇ МУЗЕЙНОЇ СПРАВИ (НА ПРИКЛАДІ МУЗЕЇВ ВІННИЧЧНИ)

Музейна установа у сучасному світі – це безцінне джерело інформації й, окрім того, має вагомий освітній та виховний ресурс. Музей виконує функцію збереження культури, історії, ідентифікує Україну серед світових музейних інституцій.

Завдяки збереженим національним пам'яткам у музеях, ми маємо можливість поринути в далеке минуле, побачити надбання цивілізації та отримати відповіді на питання щодо минулого.

Наразі відбуваються трансформаційні зміни музею як соціально-культурної та науково-дослідної установи. Глобальні зміни інформаційних технологій спонукають до застосування не тільки нових підходів задля збереження культурної та історичної спадщини, а й сучасних форм музейної комунікації.

Розглядаючи музей як комунікаційну систему, канадський музеолог Дункан Ф. Камерон вважав її відмінними специфічними рисами візуальний і просторовий характер. Згідно з його трактуванням, музейна комунікація – це процес спілкування відвідувача з музейними експонатами, що є «реальними речами» [7, с. 152].

Сучасне поняття музейної комунікації відображається у системі PRC (PreservationResearch-Communication – зберігання, дослідження, комунікація), що враховує у поняття комунікації виставкову, видавничу і освітню функції діяльності музею [1, с. 23].

Як засіб комунікації музейні установи використовують мережу «Інтернет» для поширення інформації про експозицію музею, виставки, майстер-класи, лекції, конференції, екскурсії тощо. Інтернет дає можливість підтримувати зв'язок з Міжнародною радою музеїв (МРМ), яка створена під егідою ЮНЕСКО, Українським центром розвитку музейної справи, Українським центром